

Bandim Health Project gennem 40 år

Ugeskrift for Læger markerer i denne uge, at det store sundhedsprojekt i Guinea-Bissau nu har fungeret igennem fire årtier trods politiske omvæltninger, borgerkrig og uendelige finansieringsvanskeligheder. Modgangen har også været stor pga. projektets mange kontroversielle videnskabelige fund, der ofte har kollideret med anbefalinger fra WHO, UNICEF og andre organisationer og sundhedseksperter. Projektets overlevelse må især tilskrives antropologen *Peter Aabys* enestående ildhu og stædige tro på værdien af de indsamlede data. Kernen i projektet er de metikuløst indsamlede og løbende registrerede data om befolkningens sundhedsforhold, sygelighed og dødelighed. Hovedvægten har især været lagt på forholdene hos børn, hvor man begyndte med påvisning af 50% dødelighed hos børn under fem år i 1978 og 20% dødelighed ved en mæslingeepidemi i 1979. Heraf udsprang iagttagelsen af smitteintensitet snarere end ernæringstilstand som risikofaktor og *Peter Aabys* ry som udfordrer af konventionelle opfattelser. Den utraditionelle tilgang til forskning afspejler sig også i applikation af observationer fra udviklingslande på nutidige og historiske forhold i Danmark. *Peter Aaby* påviste, at dødeligheden af mæslinger i København (Blegdamshospitalet 1915-1925) ligesom i Guinea-Bissau var signifikant højest blandt sekundære tilfælde, der var smittet i hjemmet, og samlet på 13% [1]. Med de solide befolkningsdata som baggrund fulgte herefter overvågning af effekterne af et gradvist indført børnevaccinationsprogram, især mæslinge vaccination med påvisning af en tilsyneladende stor uspecifik beskyttelse mod andre infektioner og dødelighed. Denne stimulerende virkning på immunberedskabet syntes at blive genfundet også ved andre levende vacciner som bacille Calmette-Guérin-, koppe- og oral poliovaccine, men ikke ved inaktiverede vacciner som difteri-tetanus-polio. Ydermere fandtes der for nogle vacciners vedkommende forskelle på effekten hos piger og drenge og forskelle, der afhang af den rækkefølge, vaccinerne blev givet i. Mange af disse fund beror på observationelle studier snarere end på randomiserede, blindede undersøgelser. Det har ført til en del skepsis og kritik, hvorfor forskergruppen omkring *Peter Aaby* i de senere år har lagt et stort arbejde i at gennemføre også randomiserede studier, bekræftende undersøgelser i andre lande og senest grundvidenskabelige immunologiske studier til afklaring af disse vaccineeffekter. Debatten om de uspecifikke vac-

cineffekter vil formentlig fortsætte længe endnu, men det bør ikke overskygge Bandimprojektets mange store fortjenester som følge af den for et udviklingsland enestående registrering af sundhedsforholdene. Det har muliggjort vigtige iagttagelser vedrørende A-vitamintilskud og en lang række infektionssygdomme som malaria, tuberkulose, skoldkopper, hepatitis, hiv, herunder vigtige iagttagelser om hiv II, og bakterielle infektioner. Også diabetes, som er en kommende stor udfordring i alle udviklingslande, er nu med som forskningsobjekt.

I artiklerne i dette nummer af Ugeskrift for Læger [2-5] fokuserer man især på de mange undersøgelser af vaccineeffekter, som har fundet sted i de forløbne 40 år, men som artiklen om tuberkulose viser, vil også mange af de øvrige studier have betydning for folkesundheden i udviklingslande. Bandimprojektet vil altid stå som et forbilledligt eksempel på, hvordan god forskning kan gennemføres i udviklingslande, trods alle logistiske og finansielle problemer, og at forskningen endda kan komme også højindkomstlande som Danmark til gode.

Endelig skal Bandimprojektet også roses for at have rekrutteret og skolet en meget lang række unge læger, medicinstuderende og andre studerende såvel i forskningsudøvelse som i kendskab til og interesse for udviklingslandenes forhold. Uden dem var mange af de beskrevne undersøgelser ikke blevet færdiggjort og Bandimprojektets fremdrift sikret. Med *Peter Aabys* nære medarbejder *Christine Benn* og deres mange medarbejdere er Bandim Health Project i sikre hænder, men finansiering af fremtidig forskning er fortsat en udfordring – også selvom projektets forskning med nutidige modeord kan betegnes som både innovation og disruption.

LITTERATUR

1. Aaby P. Severe measles in Copenhagen, 1915-1925. *Rev Infect Dis* 1988;10:452-6.
2. Jespersen S, Rudolf F, Kofoed PE et al. Behandling af hiv, tuberkulose og malaria foregår stadig med hiv og sving i Guinea-Bissau. *Ugeskr Læger* 2018;180:V06180464.
3. Fisker AB, Thysen SM, Benn CS et al. Begrænset kendskab til effekten af vaccinationer og A-vitamintilskud på børnedødeligheden i Afrika. *Ugeskr Læger* 2018;180:V06180465.
4. Benn CS, Aaby P, Sørup S. Uspecifikke effekter af vaccination i Danmark. *Ugeskr Læger* 2018;180:V06180467.
5. Aaby P, Benn CS. Syvfold fald i børnedødeligheden i Guinea-Bissau de seneste 40 år. *Ugeskr Læger* 2018;180:V07180470.

LEDER

Ib Christian Bygbjerg & Peter Skinshøj

Ugeskr Læger
2018;180:V70161

KORRESPONDANCE:

Ib Christian Bygbjerg,
Enheden for Global Sundhed,
Institut for Folkesundhedsvidenskab, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.
E-mail: lby@sund.ku.dk

INTERESKONFLIKTER:
ingen. Forfatterens ICMJE-formularer er tilgængelige sammen med artiklen på Ugeskriftet.dk